

Aenigmata.

I.

Deme *caput*: reliquis cunctis sit semper ho-
[nestum].
O *pectus* miserum, retinet quod vincula solum!
Tolle *pedem*: reliquo coram ne retia tendas.
Confugium est *totum* puero fletu ora riganti.

II.

Prima creatur api; labris *pars altera* clausa
est,
Utraque mixta tibi dulce poëma dabit.

Aenigmata in superiore fasciculo pro-
posita his respondent: 1). *Miles*; *Selim*;
2). *I-lex*.

LIBRORUM RECENSIO

I. B. PIGHI, *Epistula ad Murrium Reatinum*.
Carmen.

Auctor, factio Aselli nomine, amico (quem facete Murrium Reatinum, Varronis asinarium, appellat), qui ipsum hortatur, ut Aquileiam canat, respondet sibi quotidie laborandum, neque se Musis vacare posse. Aquileiae tamen ortum memorat et maximas quondam opes, quas irruentes Barbari everterunt. Crux una spes superesse visa est, atque urbs firma stetit, templum, celebrem atque episcopalem sedem coluit: nunc quidem Aquileia, ut tota Italia, resurgit atque cultum servat iuvenum, qui nuper pro patria ceciderunt atque Ignoti Militis ossa et memores fastos.

I. Pighi, qui Ammianum Marcellinum diligenter studio recensuit, Livium et Iulianum potissimum auctores sequitur atque omnia canit politissimis exametris. Carmen, in Batavo certamine, magna laude ornatum est.

Anconae.

IUNIUS GARAVANI.

Libera a pittaciis responsa.

Cl. v. IOAN. BRO., *Seycelles*. — De studio officioque tuo erga nos amplissimas gratias habemus et referimus.

R. d. RIC. CAYS., *Catanae*. — Dialogorum collectionem, quam tu desideras, non novi. Nos novam Ioannis Ludovici Vives editionem proxime vulgabimus.

Cl. d.ri IOS. MORAB..., *Messanae*. — Domus tui immutationem haud nobis significaveras, ideo fasciculos Catanzaram mittere perrexiimus; quos desiderabas istuc iam misimus. Roberti Scotti iter longius, ut vides, producitur; itaque morem tibi gerere huc usque nequivimus; sed curabimus ut alio quovis modo tibi satisfacturi simus. De illo indicare veniam petamus demusque vicissim.

Cl. v. ED. MULL..., *Berolini*. — Ita tibi assentimur, ut iam diu nos geographicorum locorum lexicon componere cogitaverimus. Sed redigendi tempus defuit!

Cl. v. PETR. CAR..., *Neapoli*; IOS. ZAP., *Sancti Remuli*. — Ut certaminum recentiores ubioresque notitias edere possumus, si eadem minime nobis communicantur?

Eidem cl. v. IOS. ZAP... — Vocabulorum illorum seriem eccecur ipse tibi non comparas? Nonne utilius tibi fuerit? De iis quae non satis tibi aperta fiant, interroga; nosque rem tibi explanabimus, quemadmodum cum socio P. C. in superiore Ianuarii mensis fasciculo de *pittaciis* egimus.

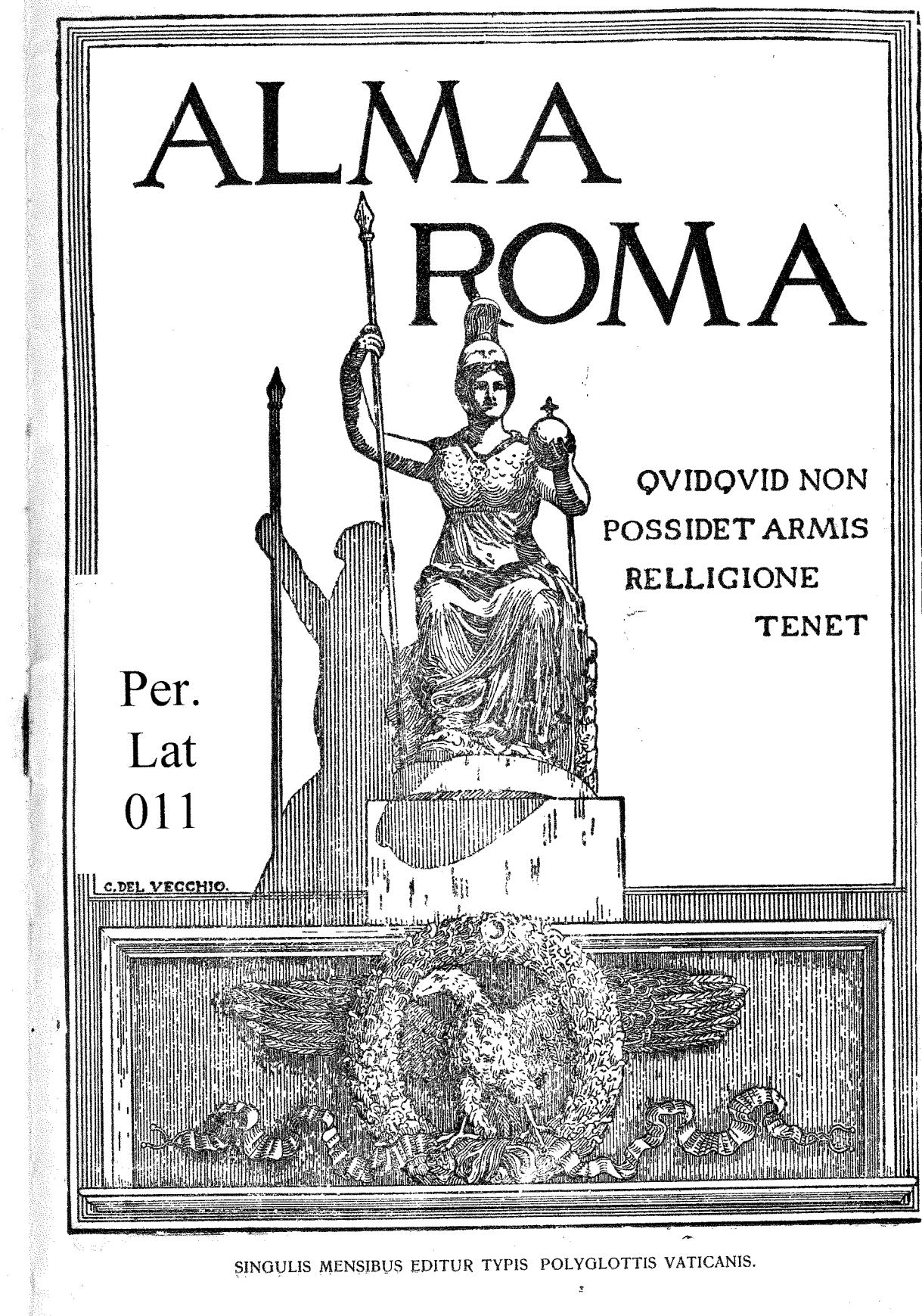
Cl. v. ANG. CARB..., *Bononiae*. — Magister ipse tuus valebit secreta illa tibi aperire.

R. v. A. RAIN..., *Bergomi*. — Nunquam amico isti tuo, cuius ipsum nomen ignorabamus, inscriptos « Almae Romae » fasciculos misimus; seruni Tibi semper, a quo igitur subnotationis pretium exspectamus.

A SECRETIS.

IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI. Ep. Porphyreonen.,
Vic. Gen. Civitatis Vaticanæ.
Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

Nuperrime prodit

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Editio altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addenda erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Milleiae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

FRIDIANUS-FRANCISCULI PRANDIUM

Singulae pretio italic. libell. 2.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXIII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 475 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 950, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

Ann. XXI

Romae, Mense Martio MCMXXXIV

Fasc. III

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXXIV est pro Italia libell. 15; pro ceteris nationibus summa italicis lib. 30 exaequa*n*s; ante solvendum rectoque tramite mittendum ad Iosephum Fornari doctorem Romam, Via del Governo Vecchio, 96.

DE HODIERNAE VITAE RATIONE RENOVANDA MEDITATIONES

VI.

Ascende superius!

1. Quae me circumstant perpetuo movent, oriuntur et occidunt; nascuntur, crescunt, moriuntur. Et tamen miro ordine haec omnia fiunt; hunc ego ordinem perscrutor, contemplor, admiror, formulis mathematicis mihi exprimo, praetergredi tamen non possum; me fortior est; atqui ordo Mentem expostulat ordinantem; ergo tam mirus Ordo sapientissimam praedicat Mentem ordinatricem, quam ego ex his rebus agnosco, admiror, veneror, adoro. Et quia hic ordo non est rebus omnibus extrinsecus sed maxime intrinsecus, contextus in *essentiis* rerum, Ordinator non potest esse alius quam Auctor atque Conditor rerum: hunc Deum appello.

Praeterea: ex nihilo hic nihil fit; qui non seruerit nec colliget; qui cibum sibi non paraverit nec vescetur; qui pecuniam in scrinio non servaverit nihil ibidem inventiet; antequam natus essem, paucis ante annis, ego non eram; sine matre, sine patre non fuisset; neque fuissent parentes mei sine parentibus suis; ergo ratio

vera et adaequata quod ego sim non in meis parentibus est quaerenda, non in homine ullo, sed extra hominem, in Alio aliquo, qui nec homo sit, nec ab homine. Etiam: ordo mihi essentialiter intrinsecus evincit Ordinatorem non disposuisse certa ratione elementa quibus Ego consto, sed eadem condidisse; si enim compiegisset idem *essentialiam* meam, hic ordo non esset mihi *essentialis*; et quia ordo meus non absolutus est, sed ordinem pandit atque nexum cum omnibus rebus, quae ego cognovi aut cognoscere possum, cumque omnibus qui fuerunt, sunt aut futuri sunt homines, necesse est Mentem hanc qua ego conditus ordinatusque sim, Eandem plane esse qua ceteri omnes, ceteraque omnia condita fuerint atque ordinata. Haec omnia ego video meis oculis, mea mente, nullo homine docente; eadem nulla unquam gens quamvis barbara negavit.

Porro: ego mente hac mea, qua donatus sum, praeterita atque futura, proxima atque remota complector; tamen experior cotidie me esse finitum; quae me iuvant ad intelligendum plerumque impedimento mihi sunt ne intellegam *simul* et alia, atque semper ingenii mei vires excedunt; quis enim dixerit suo ingenio sese *rerum essentias* undeque attigisse aut esse complexum? Heu! quibus premor undique

finibus, in ordine temporis ac loci, in ordine physico, psychico, logico, in ordine denique morali; quoties enim volui boni quidquam effundere fratribus, nunquam ferme non inveni qui obsisterent, impie atque haud raro bona in malum verterent; quum autem auxilium petierim ab iis hominibus qui ex officio bonitatem proferentur, fere semper, ne semper dixerim, spe deiectus redii; quum autem iustitiam atque vindictam ordinis ab hominibus efflagitaverim, miserias expertus sum heu! quam multas; nam plerumque potentium vim loco iustitiae vidi imperare, non raro autem ignorantia iuris aut facti laborare iudices, saepius denique desidia aliave laborare imbecillitate; igitur non omnes iusti; et tamen si Ordinator est, si iniustitia est deordinatio, necesse est Ordinatorem non opprimi hominum deordinationibus; mens mea, animus, vita ipsa Vindicem expostulat, quem nihil fugiat, nemo terreat, nihil omnino decipiat.¹

2. Haec plana vel rudibus sunt; sed quum ego intellectu polleam, compellor eodem ad altiore cognitionem rerum et Dei; id sentio esse et meum ius et meum nobilissimum officium; et sane plerique homines ab hac altiori cognitione multis praepediuntur causis, mihi autem natura facultatem hanc fecit meditandi; ideo non immerito dixi id mihi esse officio etiam erga ceteros homines qui me requirant de his rebus rationem ut antea ipse perscrutator assidua cura.² Nihil autem mihi clarus hac veritate: ex nihilo nihil fit; itaque si quid video in me aut extra memet quod fiat, quod mutetur, facile concludo aliquid esse admittendum quod eorum quae fiant sit principium et ratio; age vero omnia in

rerum natura quae video fiunt, ergo necessario est affirmandum Principium quod sit, sed non fiat; quod idem habeat in se plenitudinem sui *esse*, sit aeternum, beatum, indefectibile, absolutissimus omnibus ditatum virtutibus: idque etiam si obicias me falli in aestimandis mutationibus rerum; si enim fallor, ergo sum; si sum et fallor, sum relativus et imperfectus; ergo necesse est sit etiam Absolutus et Perfectissimus;¹ nam relativum non a se sed aliunde habet rationem sui *esse*, expostulatque necessario absolutum,² quod sibi sufficit, quia habet in se omnem rationem sui *esse*; unde brevius dicam: Est mundus, ergo est Deus; sum ego, ergo est Deus;³ est relativum, ergo est et absolutum; est temporaneum, ergo est et aeternum; est imperfectum, ergo est et Perfectio; nihil mihi clarus. Deus autem hic plane distinctus esse debet a me; ego enim mutator, ego relativum; item necesse est plane distinguatur eadem ratione a qualibet re quae est in mundo: omnia enim hec video perpetuo mutari et esse relativa; ideo necesse est plane sit. Idem distinctus ab earum rerum complexione ac summa, quae cum relativis constet ac finitis numeratisque rebus, necesse est sit ipsa relativa ac finita; itaque universitas haec rerum et res quaelibet singillatim Deum expostulat, in Quo suam habeat *essendi* rationem adaequatam; id autem prae ceteris ego expostulo qui omnibus ratione praecello.⁴ Altior haec de Deo deque rebus homineque cognitio non iam rudis est, sed

¹ Cfr. S. AUG., *De civitate Dei*, I. XI, c. XXVI.

² Ego, ut essem, indigui parentum opera, ut vivam indigeo aere, cibo, potu, vestibus, tecto, societate ceterorum hominum.

³ Nec convertere possum entymema ut dicerem: est Deus, ergo est mundus: sentio id non posse concludi, quia Deus est absolutus, mundus est relativus.

⁴ STURZO, op. cit., § 2.

¹ Cfr. M. STURZO, *La vita in Dio*, § 1.

² Monet Apostolus «Dominum autem sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem, de ea, quae in vobis est, spe» (I Petr., III, 15).

tamen rudiorem illam confirmat atque perficit.

3. Itaque ad altiora festino: ut enim in luce qua res has collustratas percipio solem cognosco, ita in eisdem Dei lucem late diffusam, et veluti Deum ipsum transeuntem¹ atque operantem agnosco. Age vero, omne agens agit simile sibi, id est ratione sibi consentanea;² quamobrem ex effectibus cognoscimus quadantenus causas, ex operibus auctorem. Ita rudiores populi a cognitione hominum et rerum huius mundi quibus primum perculti sunt, Deum esse forma quasi humana opinati sunt, hasque res omnes esse eiusdem veluti emanationes ac particulas.³ At vero materia est mutabilis, homo est mutabilis, utrumque est relativum, ergo nec Deus erit homo, nec mundus erit emanatio Dei; et tamen tum homo cum mundus universus Deum expostulant a quo suum habeant *esse*, Dei sunt opera, Dei tandem effectus. Qua ratione? quo sensu? Deus est rerum Causa; atqui et ego sum causa huius scripturae, et artifex causa huius mei horologii, et aquae praeruptae causa huius lucis electricae, et sol et aqua pluvia causa vitae vegetativae; omnes causae, non tamen omnes eadem ratione; etenim aqua et radii solis physice tantum; horologii autem institor dupliciter, nam materiam tractavit, expolivit, aptavit, rotulasque or-

¹ «Deum nemo vidit unquam» (I Io. IV,12); nihilominus «quod notum est Dei, manifestum est in illis: Deus enim illis manifestavit. Invisibilis enim ipsis, a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta consipiuntur sempiterna quoque eius virtus et divinitas» (Rom., I, 19-20).

² Ita causa physica physice agit, moralis moraliter, compellit ictus, compellit consilium, at modo plane diverso.

³ Quamquam Hebraei, vetustissimi quoque, ab anthropomorphismo et ab emanatismo fuerint immunes; id autem beneficio Revelationis; quo non negaverim functos fuisse quadantenus, quamvis indirecte, et Hebraeorum finitimos.

dinavit in hunc finem ut horas indicarent; non manus tantum artificis, sed cumprimitis eiusdem mens egit in efficiendo horologio; vivit in hoc Mens ipsa artificis; artifex non modo fecisse sed creasse *quadantenus* dicitur; Mens mea non modo operatur, non modo mutat quod invenit, sed *veluti* creat, scilicet materiei *veluti* transfundit seipsam, ut logice *quadantenus* agat. *Veluti*, dixi, *quadantenus*, nam revera nihil ego crearem nisi aliquid haberem, nisi res haberem ita ordinatas ut menti meae responderent; creare in me nihil aliud est nisi revelare vim legesque rerum intimas easque adhibere ad meae mentis intuitiones. Mens! mens mea, mens hominis ecquidem prope divina! quae movet has machinas, quae novas creat machinas, novas rationes, artis opera nova; creat tamen non absolute sed relative; aptando quae iam sint; creat quadantenus, et vivit in suis operibus. Quo modo vivit? num in hoc horologio vivit artifex qui iam forte obiit? Vivit quadantenus, non physice sed logice; ideo idem creavit non physice sed logice tantum, quia mens artificis, mens mea, mens quaelibet quum creat non physice sese operi suae communicat, sed logice, eatenus quatenus elementa operis attingit; si physice sese eidem communicaret, non efficaret opus, sed *generaret* alium similem consubstantiale sibi. Neque mens transit ab artifice ad opus; mens, qua actus cogitans non est nisi in cogitante, licet agat et exterioris; ponit in rebus vestigia sui, non tamen seipsam. Age vero, omnia quae sunt in rerum natura, eadem a Deo, id est a Mente Divina, repetunt non *modum* tantum quo sint, sed ipsam rationem intimam generis ipsis sui, ipsum *esse*; itaque Mens illa Divina attingit res non extrinsecus tantum, sed intrinsecus; *dat ipsum esse*: id est revera *creare*; quamobrem Deus revera creavit et creat, ego, homo,

creo *quadantenus* tantum et nonnisi *analogice*; Deus creat ontologice, ego tantum logice; sed Mens haec mea me dicit necessario ad Mentem Dei; haec mea creatio, quamvis imperfecta, me propellit ad agnoscendam procreaticem Dei veram actionem; non quidem plene, sed analogice, a rebus creatis memet ad Creatorem elevans, prout mihi fas est; causa et ratio harum rerum efficiens me dicit ad Causam plenam, unamque veri nominis quam Deum appello, agnosco, miror, adoro atque invoco: *Causa causarum, miserere mei!*

SYLVIA ROMANI.

DE LATINI SERMONIS ELEGANTIA¹

De coniunctionibus.

I. - *De quibusdam coniunctionibus eleganter omittendis.*

Latini coniunctiones raro omittunt; iuxtapositioni, ut dicimus, coordinationem anteponunt; coordinationi subordinacionem.

Coniunctionem omittere solent

1°) in oppositionibus, ubi diversitatem inter duo enitere volunt; ² v. g.:

¹ Cfr. fasc. sup.

² a) Haec opposita possunt esse non solum sententiae, sed etiam vocabula; v. g.: *Velim nolim, maxima minima, prima postrema, ire redire, minus minus, ultro citro, etc.*

b) Coniunctio imprimis omittitur, quum alterum oppositum negatione «non» incipit; v. g.: *Commorandi, natura diversorum nobis, non habitandi locum dedit* (Cic., *De Sen.*, 23, 84). - Quasi de verbo, *non* de re laboreatur (Cic., *Tusc.*, II, 12, 29). - Tantum cibi et potionis adhibendum, ut reficiantur vires, *non* opprimantur (Cic.).

NB. - 1) Quum alterutrum oppositum est negativum, saepe repetunt verbum; v. g.: Ex propinquitate benevolentia tolli potest, ex amicitia non

Crassus erat elegantium parcissimus, Scaevola parcorum elegantissimus (Cic., *Brutus*, 40).

Opinionis commenta delet dies, naturae iudicia confirmat (Cic., *De Nat. deor.*, II, 2, 5).

Contempsisti L. Murenae genus, extuliisti tuum (Cic., *Pro Mur.*, 7, 15).

Sublata benevolentia, amicitiae nomen tollitur, propinquitatis manet (Cic., *De Am.*, 5, 19).

2°) in enumerationibus¹ ac descriptionibus pressis et vividis; v. g.:

potest (Cic., *De Am.*, 5, 19). - Dicere fortasse quae sentias non licet, tacere plane licet (Cic., *Ep.*, 4, 9, 2). - In his inerat admirabilis orationis cursus, ornata sententiarum concinnitas non erat (Cic., *Brut.*, 95, 325).

Aut verbum eiusdem sensus usurpat; v. g.: Non iam *metuo* ne tu illi succenseas, illud *vereor*, ne tibi illum succensere aliquid suspicere (Cic., *Deiot.*, 13, 35).

Quum duplex adest interrogatio, Cicero post «nece» verbum repetere solet, quoties alterum interrogationis membrum eluecat oportet; v. g.: *Quaeritur sintne di, nece sint* (Cic., *De Nat. deor.*, I, 22, 61). - Hoc doce, *doleam necne doleam* nihil interesse (Cic., *Tusc.*, II, 12, 29).

2°) Ponitur tamen «et (ac) non», quum prius membrum non tam negatur a posteriore, quam corrigitur, negata quapiam posterioris voce, et intelligi potest «potius»; v. g.: Videris mihi aliud quidpiam, *et non id quod suscepisti* disputasse (Cic., *De Or.*, 3, 16). - Si quam iniuriam suo nomine, *ac non impulsu* suo fecisset (Cic., *Verr.*, I, 31).

a) Plerumque etiam omittunt «et» ante voces «ceteri, ali, reliqui, multi» quas enumerationibus non raro addunt; v. g.: Honores, divitiae, voluptates, *cetera* generis eiusdem (Cic., *De Off.*, III, 10, 43). - Sint sane ista bona quae putantur, honores, divitiae, voluptates, *cetera* (Cic., *Tusc.*, IV, 31, 66).

b) Si plura iunguntur vocabula, potest ultimo adiici «que»; v. g.: Qui ob ea summa fide, constantia, iustitiaque servatam maximam gloriam ceperit (Cic., *De Am.*, 7). - Curam, consilium, vigiliamque praestabo (Cic., *Phil.*, VII, 2). - Magnifice, graviter antimoseque (Cic., *De Off.*, I, 26, 92).

NB. - Haec coniunctio aut *ac*, *atque* (raro *et*) saepe indicat duas ultimas notiones quadam cogn-

Inertis, ignavae, somniculosae senectus (Cic., *De Sen.*, 11, 36).

Composite, ornate, copiose loqui (Cic., *De Or.*, I, 11, 48).

Suavitatem Isocrates, subtilitatem Lyrias, acumen Hyperides, sonum Aeschines, vim Demosthenes habuit (Cic., *De Orat.*, III, 7, 28).

Interea Catilina cum expeditis in prima acie versari, laborantibus succurrere, integratos pro sauciis arcessere, omnia providere, multum ipse pugnare, saepe hostem ferire (SALL., *Cat.*, 60, 4).

3°) in gradationibus; v. g.:

Quid? Fortes viri voluptatumine calculis subductis praelium ineunt, sanguinem pro patria profundunt? (Cic., *Fin.*, II, 19, 60).

Ex cupiditatibus odia, discidia, discordiae, seditiones, bella nascuntur (Cic., *Fin.*, I, 13, 44).

Abiit, excessit, evasit, erupit (Cic., *Cat.*, II, 1, 1).

4°) in fixis quibusdam locutionibus;¹ v. g.: Iupiter optimus maximus - Volens propitius - Velitis iubeatis - Forte temere - Forte fortuna - Aequi boni facio.

5°) initio brevioris sententiae quae praecedentis causam aut effectum aut explicationem exprimit;² v. g.:

tione iungi; v. g.: *Aegritudines, irae, libidinesque* (Cic., *Tusc.*, I, 33, 80). - Poëtae audiuntur, leguntur, ediscuntur et inhaerescunt penitus in mentibus (Cic., *Tusc.*, III, 2, 3).

c) Si tres iunguntur notiones aut sententiae, potest coniunctio bis usurpari; v. g.: Compositam orationem et ornatam et artificio quidam distinctam (Cic., *De orat.*, I, 12, 50).

¹ Sic dicendum est: *L. Pisone (et) A. Gabinio consulibus* (T. L. I, 46, 1). - At, si magistratus cognomine tantum designentur, coniunctio exprimitur; v. g.: *Lepido et Tullo consulibus* (Cic., *Cat.*, I, 6, 15).

² a) Post propositionem imperativam, propositione posterior quae prioris effectum exprimit, apud Tullium, aut nullam in fronte coniunctionem admittit, aut *iam vel rum*, nunquam *et*; v. g.: Re-

Talibus viris non labor insolitus, non locus ullus asper aut arduus erat, non armatus hostis formidolosus: *virtus omnia domuerat* (causa) (SALL., *Cat.*, 7, 5).

Cogitasti, si ei reddidisses, te minus habiturum, rem nihil minus testamat futuram: *non reddidisti* (effectus) (Cic., *Verr.*, II, 4, 12, 29).

Supplicium in parricidas singulare ex cogitaverunt: insui (enim) voluerunt in culleum vivos (explicatio) (Cic., *Pro Rosc. Am.*, 25, 70).

II. - Post comparativos *plus, minus, amplius* non raro supprimunt coniunctio *quam*, manente eodem casu ac si adasset; v. g.:

Eo die milites sunt paulo *minus* (quam) *septingenti* desiderati (CAES., *De Bel. gal.*, VII, 51).

Decem haud *amplius* dierum frumentum in horreis fuit (TAC., *Hist.* IV, 52).

Plus quingentos colaphos infregit mihi (TER., *Ad.*, II, 1, 46).

Sexdecim non *amplius* eo anno *legionibus* defensum imperium est (T. L., XXX, 27).

III. - Initio sententiae omittuntur nonnunquam coniunctiones *si, etsi, ... etc....* et propositio subiecta in non subiectam, praesertim interrogativam, migrat; v. g.:

(Si) Furem aliquem aut rapacem accusaris? Vitanda tibi semper erit omnis avaritiae suspicio (Cic., *Verr.*, II, 3, 2, 4).

cordare de ceteris: intelliges iudicium meum et horum par atque unum fuisse (Cic., *Sall.*, 2, 5). - Haec reputent isti: videbunt... (Cic., *Tusc.*, I, 22, 51). - Recognosce tandem mecum noctem illam superiorem: *iam* intelliges (Cic., *Cat.*, I, 4, 4).

b) Sic saepe reticent *nam* et *enim* - Quas coniunctiones praeterea omittunt ante novam amplificationem, quae nihil est nisi praecedentis amplificationis explicatio; v. g.: Ut pueris non omnem ludendi licentiam damus, sed eam quae ab honestis actionibus non sit aliena; sic in ipso ioco aliquod probi ingenii lumen eluceat. Duplex (enim) est omnino iocandi genus (Cic., *De Off.*, I, 29, 104).

(Si) Casus medicus levarit aegrum ex praecipi? Mater delira necabit (HOR., *Sat.*, II, 3, v. 292).

Malus civis Cn. Carbo fuit. (Etsi) Fuerit aliis: quando tibi esse coepit? (Cic., *Verr.*, I, 14, 37).

IV. - In duplice interrogatione indirecta cuius alterum membrum alteri membro vividius opponitur, priori membro nullam particulam, posteriori «an»¹ praeponimus; v. g.:

Quaero (utrum) verum an falsum sit.

Nihil interest dactylus sit extremus *an* creticus, quia postrema syllaba brevis *an* longa sit, ne in versu quidem refert (Cic., *Orat.*, 64, 217).

V. - Coniunctiones sic dictas «subordinantes» quae plures propositiones eiusdem generis regunt, Tullius solet semel tantum exprimere; v. g.:

Sed *quoniam* primus annus habuit de hac reprehensione plurimum sermonis, secundus *autem* multo lenior, tertius annus ita debet esse emendatus... (Cic., *Ad Quint.*, I, 1).

(*Ad proximum numerum*).

S. Leonardi in Helvetia.

I. Jss.

¹ a) Potest ne pro *an* ponit: Albus aterne fuerit ignoras (Cic., *Phil.*, II, 16, 41).

b) Interdum Tullius vel utramque particulam supprimit; v. g.: Homo quid ageret, taceret (= taceretne) (*an*) responderet, quid faceret denique illa aetate et auctoritate praeditus nesciebat (Cic., *Verr.*, II, 3, 25, 62).

Debet quisque proprias virtutes perpendere, et pro qualitate virtum curam aliorum suscipere, ne dum delectatur, loco gloriae fiat aliis auctor ruinae, et qui gravatur pondere suarum, velit fieri iudex alienarum calparum. Durum enim est, ut qui nescit tenere moderamina vitae sua, iudex fiat alienae.

S. GREGORIUS.

JOSEPHUS BENEDICTUS COTTOLENGO¹

Beatissime Pater,

Vir vere magnus pro quo dicturi sumus, cuius memoria – ut sacrae litterae loquuntur – perpetuo in benedictione erit, natus est in urbe Braida a. d. v Idus maias anno MDCCLXXXVI a Iosepho Antonio Cottolengo et Benedicta Claretti optime moratis coniugibus, eique ad sacram fontem imposita sunt nomina Joseph Benedictus.

Infantulus e matris sinu et complexu piae loquelae semina hauriens, Iesu et Mariae nomina quae celeriter arripuerat, crebro interdui usurpabat. Adolescentulus, a ludis eius aetatis alienus, aequales in atrium ad mariale rosarium secum recitandum convocare vesperi consueverat: eamdem vero precationem sub noctem iterare domi, accitis parentibus, consanguineis, vicinis. A prima aetatula acceptos nummos aut frusta esculenta pauperibus donabat: quum autem coepit litterarum celebrare ludum, si qui inter viam mendici occurrisse, si qui condiscipuli pane carerent, cum iis et panem et obsonium, sibi ad ientandum a parentibus datum, sua sponte partiebatur. Nondum ex pueris egressus, olim, quum domi esset tacitus

¹ Die xix huius mensis martii MCMXXXIV, Pius Pp. XI sollemni ritu Sanctorum ordinibus addicebat Iosephum Benedictum Cottolengo, eum nempe virum, a quo mirabile illud christiana caritatis monumentum Augustae Taurinorum positum est, quod unicum per orbem universum perstat adhuc et in dies crescit. Cuius commemorationem non melius agere nos posse arbitrati sumus, quam clarissimi viri Augusti Milani, Advocatorum Sacrae Consistorialis Aulae Decani, *perorationem* vulgando, apud Summum Pontificem in S. Consistorio d. V huius mens. martii habitam nobisque ultro traditam; de quo peculiari erga nos novo favore amplissimas gratias auctori referimus.

atque in cogitatione defixus cubiculum quoddam baculo ultiro citroque dimetebatur. Tam nova in re deprehensus quaerenti matri cur ita ageret, respondit, nosse se velle quot lectulos eiusmodi cubiculum in egenorum usum continere posset: propositum sibi esse, quum in aetatem venisset, nosocomium in ea domo instituere. Qua profecto re portendere satis perspicue visus est quid esset aliquando instinctu afflatuque divino facturus.

Ecclesiasticae vitae initatus, sacram theologiam addiscere aggressus est, duce ac magistro Sacerdote quodam, qui ex Taurinensi Archigymnasio Braidam se recepit post Gallicarum copiarum in regionem Cisalpinam incursum.

Sacerdotio auctus, quum domi forisque aliquandiu ministerium sacrum sedulo studioseque exercuisset, Curionis sui consilio Augustam Taurinorum petiit: ibique sacerdotalium virtutum laudem cum doctrinae progressibus tam praecclare coniunxit, ut pietate, morum innocentia et impigritate ceteris admirationi esset, et, facto publice periculo, doctor in theologicis disciplinis ingenti cum plausu fuerit renuntiatus.

Interea anxi sollicitoque quum haeret animo quidnam sibi foret agendum ut divinae obsequeretur voluntati, Rector Taurinensis Congregationis a Christi corpore nuncupatae librum ei praebuit legendum de vita S. Vincentii a Paulo. Haec lectio tanto Cottolengum incidit desiderio Vincentianae Caritatis imitandae, ut perspicue intellexerit, quemadmodum Vincentius fuit Lutetiae Parisiorum, sic fieri se oportere Augustae Taurinorum magnum pauperum patrem aegrotorumque omnis generis consolatorem. Quapropter nihil cunctandum ratus ut viam sibi divinitus patefactam iniret, prope eamdein Corporis Christi aedem cubicula duo conduxit, ibique quattuor aegrotos omnire auxilioque destitutos exceptit: quum

vero continentis alias cellas sibi locari curasset, senes iuvenesque ex utroque sexu vel infirmos vel inopes ibidem collacavit.

Quod hospitium post paulo sublatum civilis magistratus Decreto, querelis precibusque prope habitantium et indicam luem tunc grassantem pertimescentium obtento, haberi debet tamquam initium illius Domus nomine *parvae*, re *magnae*, quam Dei famulus extra Urbis moenia, Beata Virgine a Consolatione quasi viam et locum monstrante, fundavit.

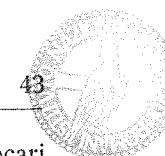
Coepit opus ita in dies crescebat, ut novas domos antiquioribus adiungi oportet, quas omnes claustrum circumscriptas in unum paene oppidum coaluisse dicendum est.

Quas autem Dei famulus habita ratione sexus, aetatis, valetudinis, varii vitae instiuti singulares descripsit familias, iis omnibus fuit sua cuique Domus et platea Dei nomine, vel Beatae Virginis vel Sanctorum nuncupata. Familia iuvenum, secum, paralyticorum ex utroque sexu ab initio inductis accessere adulti, muti, comitiali morbo laborantes, monstra, corporis vel animi vitio obnoxia.

Huic velut civitati a venerabili Dei servo nomen impositum est: «*Parva Domus a Divina Providentia sub auspiciis S. Vincentii a Paulo*». Ostio tamquam insigne lignea superstat tabula his verbis inscripta: *Charitas Christi urget nos*.

Sic autem Joseph Benedictus eam et concepit animo et ordinavit, ut, in tanta Institutorum varietate, ea vere videretur a Deo condita domus excipiendis tum iis qui egeni vel aegroti ope quoquo pacto indigerent, tum iis qui alia vel alia via ad religiosam perfectionem contenderent.

Quibus omnibus animadversis, affirmari licet quemadmodum initio sic ad hunc diem nunquam prodigia in *Parva Domo* defecisse, utpote in qua novem fere millia hominum, nullis redditibus, stipe

sponte oblata alantur atque ad aeternam salutem adiuventur.

Praeclarum famuli sui fidem Deus perpetuo, ut ita dicamus, miraculo remuneratus est: nihilominus Ioseph Benedictus maxima animi demissione praesertim in prosperis rebus, fortitudine in adversis enituit: et si quando Deus auxilia retardando eius fidem et patientiam probare voluit, vel eum et Parvae Domus familias Diabolus exagitabat, constantem animum meritis locupletavit et adversarii astus delusit impetusque depulit.

Itaque Vir Dei diu multumque precibus vacare, saepe extra sensus vel in aëra raptus: corpus fatigare vigiliis, excruciare ciliciis et omne genus castigationibus: pauperes quoslibet, quantumvis ulceribus putidos, pediculis sordidos, adspectuque foedos atque abnormes adeo venerari, ut eos detecto capite exciperet deliciasque suas appellaret; aegrotos in oculis sic ferre, ut investigaret ipsem num vigiles essent excubiae et quavis hora ad eorum lectulos properaret: noctem saepe pervigilare totam, diem summis laboribus tere ut Parvae Domus incrementa provehernet. Beatam Virginem eā colere veneratione, tam ardenti prosequi studio, ut dignus habitus sit cui haud semel Eadem Virgo Magnae Matronae specie conspiendam se dederit. Denique iamdiu cipiens dissolvi et esse cum Christo non in Parvae domo, sed, ut ipse maluerat, Cherii apud germanum fratrem vita functus est sanctissima, pridie kal. maias anno MDCCXLII, aetatis suaee sexto et quinquagesimo.

Scilicet qui ita uni Deo adhaerebat, ut animum gereret ab omni humanarum rerum amore solutum, cogitavit perpenditque se non satis inopem et solum in Parvae domo moriturum fuisse, ubi tantopere diligebatur: visus est praeterea non verbis sed re ipsa profiteri voluisse Parvam Domum unice Dei opus habendum esse.

Sanctitatis fama post eius obitum latius in dies percrebente, de caelum honoriis Cottolengo tribuendis apud Sacrum Consilium tuendis ritibus causa instituta est, absolutisque iis omnibus quae in huiusmodi iudicio erant necessario pertractanda, probatis primum virtutibus, deinde miraculis, Iosepho Benedicto Cottolengo a clarae memoriae Benedicto XV Beatificationis honores die octava mens. aprilis MCMXVII, late adhuc flagrante terrimo bello, collati sunt.

Nuper quum nova prodigia ad Beati Cottolengo intercessionem a Deo patrata praedicarentur, apostolicis inquisitionibus primum Augustae Taurinorum habitis, dein ad iuris tramites sanationibus miraculo tribuendis in consuetâ triplici iudicii sede late discussis, Sanctitas vestra Decreto a. d. XII kal. martias currentis anni edidit: «constare de duobus miraculis a Deo per intercessionem beati Iosephi Benedicti Cottolengo patratis, nempe de instantaneâ, perfectâque sanatione tum sororis Beniamino Stradiotto a gravi mastoidite ab otite, tum Margaritae Massimino Bocca ab incurabili fistula cisto-clopica: et insequentि decreto diei XXIV mensis proxime elapsi *tuto* procedi posse ad Cottolenghi nostri canonizationem sancivit.

Quae quum ita sint, supremus altarium honor, beatissime Pater, quem pro Cottolengo flagitamus non solum accidet gratissimus Pedemontanis Episcopis totique nobilissimae subalpinae regioni, imprimisque Parvae Domui, providentissimi Dei perpetuo miraculo, sed, quod caput est et magis interest, edocebit homines inventorum progressionibus plus aequo elatos, amorem Dei ac proximi eā inter se necessitudine coniungi, ut, altero sublato, alter simul concidat necesse sit: amore autem proximi, quem graeco vocabulo *φιλανθρωπίαν* vocant, etsi miserorum necessitatibus aliquantulum prospicitur, ea tamen negligi principia animique adiu-

menta, quibus facilior et vel grata efficitur earum tolerantia aerumnarum, quae communi hominum conditioni sunt insitae.

Quapropter ad Sanctitatis Tuae pedes prostrati etiam atque etiam rogamus ut Iosephum Benedictum Cottolengo sanctorum fastis, beatissime Pater, quamprimum adscribi iubeas.

AUGUSTUS MILANI
Sacri Consistorii Advocatorum
Decanus.

IN IOANNEM BOSCO¹

*Nunc pium servum Domini Ioannem
Atque praeciarum Fidei Magistrum,
Multus qui fovit face Charitatis,
Ore canamus:*

*Multiplex Illi variusque sensus,
Cor fuit, caelum veluti serenum,
Christus in quo Sol micuit benignus
Lunaque Virgo.*

*Ecce de parvo pecoris magistro
Ille fit sancti gregis Administer,
Atque custodit vigilans capellas
Laeta per arva.*

*Vidit in somnis recubans futura:
Bestias multas, dociles in agnos
Protinus versas, quibus est Maria
Inclita Custos.*

*En amans magnus Pater orphanorum
Ardet: errantes pueros in urbe
Quaerit, et cunctos vocat angiportis
Usque relictos:*

*Stringit ad pectus miseros foveque,
Et docet leges pietatis illos,
Ac viam blandus per amoena ludi
Sternit ad astra.*

¹ Proximis kal. aprilibus et Ioannes Bosco in Sanctorum numerum a Pio PP. XI referetur. Ad tantum virum celebrandum Auctor clarissimus carmen hoc scripsit, quod pro sua humanitate, de qua debitas gratias reddimus, nobis tradidit edendum.

*At palaestras iam bene litteratas
Condit, et fabris parat officinas,
Edit et sacros sapiens libellos,
Ac colit agros.*

*Candidum tanquam latitans rubetis
Lilium crescit, redoletque Christum,
Iamque virtutum virides recessus
Mulcet odore.*

*Ponit Augustae pius Ille templum,
Unde vis aegrif oritur salusque,
Aedibus sacris vigiles Sorores
Addit et artes.*

*Ecce per sudum vario colore
Iam micant orbes, referunt et Irim,
Plaudit e caelis operi Ioannis
Christus amicus.*

*En Sacerdotes reserare doctos
Ianuam Caeli Comitesque multos
Advocat: gaudet documenta Divi
Spargere Verbi.*

*Mittit in terras socios remotas,
Qui ferunt fruges operum piorum,
Ac levant aegros animos, recluso
Fonte salutis.*

*Quanta nunc tatum legio per orbem
Tendit ad Christum populos referre!
Quanta nunc florum seges! utque rident
Poma per agros!*

*Adiutrix Perpes vigilat Maria:
Sanctitas morum nitet, et remotis
Charitas terris operosa fervet,
Ac beat omnes:*

*Ut volat verbum per inane vectum
Aetheris fluctu, pia Charitatis
Profluit sic Vis rapido volatu,
Corde micante.*

*Perge de Caelis, Pater alme, prolem
Hanc tuam vultu placido tueri,
Tuque fac nobis pateat Supremi
Gratia Regis.*

*Laus sit excelsae Triadi, Ioannem
Quae pium nobis dedit et potentem,
Cuius oratu mereamur astra
Scandere Caeli.*

Radicena in Bruttis, mense martio MCMXXXIV.

FRANCISCUS SOFIA ALESSIO.

**SAPIENTUM PERVESTIGATIONES
A RADIOPHONICA VATICANA STATIONE
LATINE VULGATAE**

NOTITIAE.

DE ALTISSIMIS TENSIONIBUS ELECTRICIS.

In officina technologica apud Massachusetts, ubi in athomorum disaggregationem inquisitiones peraguntur, dr. Van de Graff generatorem electrostaticum construxit, aptum ad tensionem electricam usque ad decem millia millium voltarum excitandam.

Tensio haec immittitur in sphaeras ex aluminio confectas, cuius diametru斯 quatuor metra cum dimidio attingit, super columnis insulantibus positas.

Sphaerae cavae sunt et in illa quae negativa electricitate pollet, notationum instrumenta collocantur; Observator ipse eam ingreditur, nam interius tensio electrica non manifestatur.

Tibia vero connectens sphaeras, tensionem dicit ad scintillam excitandam, quae athomorum disaggregationem producat.

Etiam in Gallia ad Ivry prope Parisios, in officina ad ceramicam condendam, exstant nunc transformatores ex quibus per series condensatorum educitur tensio electrica usque ad tria millia millium voltarum.

Longitudo scintillae, quae hic habetur, est quatuor metrorum.

DE INVESTIGATIONIBUS CIRCA PROPAGATIONEM UNDARUM ELECTRICARUM IN ZONA POLARI.

In primo conventu Regiae Institutionis Anglicae, die 27 mensis octobris superioris anni habito, Appleton doctor retulit quae anglica expeditio ad inquirendum de

undarum electricarum propagatione in zona artica colligere potuit.

Duplex expeditionis finis; invenire nempe causam cur undae prohibeantur saepe zonam articam transfretare, et qui essent influxus radiationis solaris in ionizationem stratum atmosphericorum. Feli- cies successere exitus.

Quo ad primum, spectat, diagrammata et photographicae picturae clare demonstrant frequentes polares tempestates ita atmosphericam ionizare, ut undae quaelibet electricae absorbeantur.

De actione solis videtur, praecipue saltem, ea fieri per radios ultraviolaceos.

Intensitas huiusmodi ionizationis, tempestate absente, minor fuit quam quae in Anglia fit, quod bene respondet altiori latitudini; nam solares radii iuxta polum magis inclinantur, et proinde minor est virtus eorum.

DE STATU ELECTRICO IN FLORIBUS.

Dominus M. Aggradi Taurinensis refert conclusiones quae deduci possunt ex inquisitionibus experimentis fultis ab ipso institutis in flores per rationem electricam, quae in hoc consistit: electrodos alicuius circuiti instrumenta ad mensuras electricas includentes immittere in substantias textiles floris, et quantitates tensionis et currentis forte existentium deducere.

Precipuae conclusiones ad haec resumunt;

1) in floribus omnibus semper ad- sunt tensiones et fluxus electrici;

2) quantitates electricae variae sunt pro diversis floribus partibus;

3) eadem textilis substantia fit ali quando polus negativus, vel positivus, iuxta naturam partis quacum coniungitur;

4) tum in floribus, tum etiam in fructibus, vis electromotoria intensior vel debilior erit iuxta statum conservationis et maturationis, et cum tempore decrescit si e plantis ea abscissa sunt.

DE « ELECTRIZATIONE » PLUVIAE.

Dum pluviae guttae aërem pertrans- eunt in suo descensu, iones qui in ipso aëre inveniuntur facile adhaerent sphæ- rulis aquae, ut bene praevideri potest.

Sed quum generatim numerus ionorum unius signi idem sit ac numerus alterius signi, nulla esset inde praevienda electricificatio in guttulis.

Doctor C. I. R. Wilson tamen, in rem acutius inquirens, asseruit probabilius plu- viam ditari electricitate ionorum qui sur- sum ascendunt, quia isti in occursum veniunt, dum iones descendentes diffici- lius guttulas pertingere possunt.

Res experimentis subiecta est, quorum recens I. P. Goth exitus retulit in con- ventu Regiae Societatis Londini, Wilsoni prævisionem confirmantes.

COLLOQUIA LATINA¹

III.

Arma scholastica.

MICHAEL, AMBROSIUS.

MICHAEL. - Scholam petentibus nobis in dies singulos, ac pene incolentibus, quum instrumenta, ut aliis cuiusvis generis artifi- cibus, sua necessaria sint, illorumque appellations quaedam mihi exciderint, obsecro, quod sine molestia tua fiat, redige illas in memoriam meam, et veluti sub unum adspectum subiice universa.

AMBROSIUS. - Forsitan non subibunt animo omnia, quamquam adeo multa non sunt. Verum si quid nesciero, ait Plautinus Pseudotyndarus, id nescium tradam tibi.

MICH. - Non vertam vitio aut non re- cordari, aut nescire te quod ipsem vel nesciam vel non meminerim in praesentia.

¹ Ex IACOBI PONTANI opere, cui titulus *Progymnasmata latinitatis*. — Passim retractavit hodie- nisque moribus aptavit I. F.

AMBR. - Interroges licet, quo com- modius accipias quae cupis.

MICH. - Sic agam, et ad duo capita, quo distinctius res agatur, argumentum totum revocabo.

AMBR. - Ad quae?

MICH. - Discipuli aut legunt aut scri- bunt; quocirca duorum generum instru- mentis indigent; unis quae ad lectionem ipsius inserviant, alteris quae ad scriptio- nem Videorne opportune distribuisse?

AMBR. - Et valde quidem.

MICH. - Enumera iam quae referuntur ad primum genus.

AMBR. - Liber, libellus, quo spectant pagina, pagella, margo seu ora libri, involu- crum seu operculum quo vestiuntur libri, ut ab iniuria vetustatis et pulverum conserventur. Huc filum, acum, quorum apud nos non infrequens est usus, ad folia connectenda, referre potes. Eodem pertinet pluteus.

MICH. - Quid est pluteus?

AMBR. - Pluteorum alias dicitur arma- riūm sive repositorium librorum, qui etiam in forulis reponuntur. Alius est tabula, seu scrinium, quod sibi sribentes subiiciunt: barbaris pulpum.

MICH. - Habeo ista; procede ad cetera.

AMBR. - Restant nomina secundi ordinis.

MICH. - Quaenam illa?

AMBR. - Charta, sive papyrus. Iam char- tarum alia vocatur Augusta, tenuis nempe et candida, ad epistolas accommodata: appellata sic est ab Augusto. Alia dentata; alia bibula, quae transmittit litteras; alia Claudiiana, seu Claudia, regia, imperialis, ampio folio et crassa; alia Liviana, secundae notae et bonitatis; alia emporica, seu em- poretica, mercibus involvendis idonea; alia charta virgo, ex qua nullum est descriptum exemplar; alia pura, in qua nihil est litterarum; alia pergamenta, quo- niā apud Pergamum, Asiae urbem, in- venta sit: etiam membrana dicitur. — Atramentum scriptorium sive librarium.

MICH. - Cur addidisti scriptorum sive librarium?

AMBR. - Quod aliud est atramentum fuligineum, quo utuntur typographi, aliud sutorium; quamquam consuetudo, quae est verborum domina, nihil solet adiicere. - Atramentarium. - Calamus absolute, seu calamus scriptorius, cui nunc addicitur pinnula chalybea, seu aurea, aut saltem inaurata...

MICH. - Praesertim quum de recentibus calamis agatur, qui atramentarii simul officio funguntur. Quo nomine eos appellaveris?

AMBR. - « Stylographium » dicere haud dubitaverim, ex nomine vulgo rei indito.

MICH. - Placet quidem. Sed procede ad ulteriora.

AMBR. - Cultellum, seu scalprum librarium; theca calamaria seu graphiaria; theca sive pixis pulveraria aut arenaria.

MICH. - Annon putas aliis quibusdam armis nos indigere?

AMBR. - Immo, sed praecipua recensui. Sunt ergo insuper forcipes, horologium, regula, circinus aeneus, et nonnunquam, praesertim in aestate, quum sirius ardor findit agros, et versiculi componuntur, ... moderatus generosi vini haustus.

MICH. - Optatissimum vero instrumentum; nominasses hoc primo loco!...

ROMA SACRA

Ex Suprema S. Congregatione S. Officii.

Per decreta diei VII mensis februarii MCMXXXIV damnata atque in Indicem librorum prohibitorum inserta sunt opera quae sequuntur:

ALFRED ROSENBERG, *Der Mythus des 20 Jahrhunderts.*

Liber omnia Ecclesiae catholicae dogmata, - ait decretum - imo et ipsius religionis

christianae fundamenta spernit ac penitus reicit; necessitatem propugnat novam religionem seu ecclesiam germanicam instituendi et principium enuntiat « novam hodie exurgere mythicam fidem; fidem mythicam sanguinis; fidem, qua creditur etiam divinam hominis naturam sanguine posse defendi; fidem scientia clarissima suffultam, qua statuitur septentrionalem sanguinem illud repraesentare mysterium, quo antiqua Sacra menta suffecta sunt ac superata ».

ERNST BERGMANN, *Die deutsche Nationalkirche.*

« Auctor religionem christianam, factum revelationis, necessitatem Redemptionis per Iesum Christum Crucifixum et gratiae divinae denegat; religionem vero christianam et speciatim catholicam tantummodo creationem culturae semiticae et romanae, ideoque indoli germanicae oppositam esse affirmat. Insuper asserit Auctor Vetus Testamentum iuuentuti germanicae esse periculo morali, conceptum charitatis christiana degenerationem populorum secumferre, utpote quae infirmorum ac physice debilium curam gerit simulque proli generationem ipsis permittit; sanguinem et genus, vulgo *Rasse*, exhibet ac propugnat tanquam unicum elementum progressus culturalis; novam religionem instituendam censem, fidei in Deum personalem substituendo atheismum purum seu pantheismum. Auctor praeterea exaggeratum et omnino radicalem nationalismum defendit, doctrinae necnon culturae christianaे prorsus contrarium ».

Per decretum autem insequenti die VIII d., damnatum et proscriptum est opus, cui titulus:

FRIEDRICH SCHMIDTKE, *Die Einwanderung Israels in Kanaan* (Breslau, 1933).

De opere hoc, quum quaesitum prius fuerit a Pontifica Commissione de Re Biblica quid esset sentiendum, ipsa respondit, et SS. die XXVII mensis februarii MCMXXXIV confirmavit:

« R. D. Fridericus Schmidtke, Professor extraordinarius Veteris Testamenti in Facultate Theologica Universitatis Vratislavensis, in volumine de quo supra:

de Pentatecho disserens, placita criti-

cae rationalistiae sequitur, neglecto plane decreto Pontificiae Commissionis Biblicae d. d. 27 Junii 1906;

insuper, in historia Veteris Testamenti, nulla ratione habita decreti eiusdem Pontificiae Commissionis Biblicae d. d. 23 junii an. 1905, genus quoddam litterarum adstruit traditionum popularium falsa veris admixta referentium; contra perspicua Sacrorum Librorum testimonia asserit, inter alia, narrationes de Patriarchis, saltem magna ex parte, historiam non hominum singularium, sed tribuum exhibere; Iacob non esse filium Isaac, sed repraesentare tribum quamdam aramaicam; nec totam israeliticam gentem, sed partem tantum, maxime tribum Joseph, Aegyptum ingressam esse;

item, miracula plura Veteris Testimenti, vim textui sacro inferens, ut facta mere naturalia explicat.

Auctor proinde dogma inspirationis et inerrantiae biblicae, implicite saitem, negat; normas hermeneuticae catholicae penitus negligit; doctrinae catholicae Litteris Encyclicis « Providentissimus Deus » Leonis XIII et « Spiritus Paraclitus » Benedicti XV clarissime propositae contradicit.

Quapropter praefatum opus omnimodam reprobationem meretur et a scholis catholicis arceri debet ».

Hanc autem occasionem nacta, eadem Pontificalia Commissione interpretes catholicos commonefacit ut, reverentia, qua par est, pareant Constitutioni dogmaticae Concilii Vaticani, Decretum sacrosanctae Tridentinae Synodi renovanti, qua solemniter sanctum est, « ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianaे pertinentium, is pro vero sensu Sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater Ecclesia, cuius est indicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum Sanctorum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam Sacram interpretari ».

Praeterea in mentem omnium Christifidelium revocat quae de decretorum Pontificiae Commissionis Biblicae auctoritate Pius X s. m., Motu Proprio « Praestantia Scripturae Sacrae », d. d. 18 novembris a. 1907, edixit:

« universos obstringi officio sententiis Pontificialis Consilii de Re Biblica, sive quae adhuc sunt emissae, sive quae posthac edentur, perinde ac Decretis Sacrarum Congregationum pertinentibus ad doctrinam probatis que a Pontifice, se subiciendi; nec posse notam tum detrectatae obedientiae, tum temeritatis devitare aut culpa propterea vacare gravi, quotquot verbis scriptis sententias has tales impugnant idque praeter scandalum, quo offendant, ceteraque, quibus in causa esse coram Deo possint, alii ut plurimum, temere in his errante pronuntiatis ».

Laudatio Alberti, Belgarum regis, ab excmo viro Antonio Bacci, Brevium ad Principes a secretis, coram Ss. dicta in exsequiis in Xystino Vaticani sacello celebratis.

Quum tristissimum nuntium, paucis ante diebus, nobilem perculit Belgarum gentem, Albertum nempe Regem ob funestum nec opinatum casum improvisa esse subitaque morte interceptum, tum urbes, tum oppida, tum vel ultimi illius Regni pagi ac viculi, veluti teterrima maiestitiae nube offundi visa sunt; omnesque cuiusvis ordinis cives maximum fuere maerore confecti, quasi non supremum tantummodo publicae rei moderatorem, non in bellico dumtaxat discrimine strenuum invictumque ducem animosumque pacis assertorem amisissent, sed patrem etiam amantissimum. Coram sacra augustae huius mortis maiestate, civilium etiam partium studia conticuere omnia; atque patriae caritas una, quae tantopere Regis vitam et operam incendit et aluit, Belgarum animos permovit.

Ac reapse non una de causa desideratissimum hunc Principem sui cives venerabantur, summoque prosequerantur amore; in Eo siquidem non tam diadematis decus avitaeque regii generis laudes enituere, quam egregiae animi dotes, quibus, auctoritate magis, omnibus praeire enitebatur. Si privatim enim, in sua agendi ratione, praclarum exemplum exstitit, in quem sui omnes intuerentur; si in domestica vita nihil antiquius habuit, quam dilectos sibi filios et christiano more institueret, et ad officium, etsi arduum, obeundum totis viribus informaret; attamen, quum de

Nationis suae fortuna, prosperitate libertateque ageretur, tum nec laboribus parcere, nec pericula defugere, nec suam ipsius periclitari vitam — qua erat animi strenuitate praeditus — non veritus est. Ita quidem ut gravissima ea Belgarum gentis tempestate, quum bellum fere ubique per universam Europam desaeviret, Albertus Rex, dux, Pater patriae ac veluti inclytum atque integerimum Nationis suae insigne admirabundis omnibus haberetur.

Atque in praesens, quandoquidem nondum residit, nedum conquiescit acerbūm hoc oeconomicarū rerū discrimen, quo omnes conflictantur populi communītatisque ordines, intenuim aegritudines relevandas, in utilēs locupletiū providentias industriasque excitandas, inque publicae rei incrementa provehenda, omni ope totoque pectore elaborabat.

Quodsi, quemadmodum adhuc usque persequi placuit, multis de causis habent Belgiae gentes, cur Regem amantissimum complorent, at non minore afficitur dolore Ecclesia, quae filium devotissimum christianumque veri nominis Principem desiderat. Ipsi etenim persuasum omnino erat patriae caritatem ex catholicae religionis observantia non minui, sed satius impensiusque flagrare; ex christiana legi obtemperatione non nobiles restinui animi sensus, sed augeri quam maxime, ex evangelica denique doctrina in sua luce collocata ac veluti fundamento posita, in qua hominum consortio niteretur, et vires per societatis venas permanare praestantissimas, et civilem coalescere confirmationique concordiam, et praesens etiam in aerumnis haberi solacium, in adversis rebus virtutis columen, in omnibus autem civitatis rationibus ordinem, prosperitatem, pacem. Quod quidem iudicium rectamque animi conscientiam non in privata solummodo Augusti huius Principis vigere vita, nec in ea ob inanem quendam pudorem pavide delitescere, sed in apertum prosilire, et in publica amplissimae auctoritatis obeunda munera vim exercere efficacitatemque suam ii praesertim gratulabantur, qui, frequentissimi utique, catholicam doctrinam in Belgica colunt, christianisque praecepsis obsequuntur.

Nihil igitur mirum si Albertus Rex, quae

sibi populo suo curis concredito aut laeta aut tristia occurrerent, haec saepenumero, occasione data, cum Santitate Tua, Beatissime Pater, per officiosas litteras communicare sollempne habuit; atque abs Te in maestitia solacium petere, in rebus asperis incitamentum ac paternarum precum auxilium; in laetitiis vero ac gaudiis regiae Domus Nationisque suae Tecum una immortales Deo Optimo Maximo referre grates. Qua autem erat in Apostolicam hanc Sedem pietate atque observantia eximia, semel atque iterum Romam adveniens, Sanctitatem Tuam pientissimo filii animo invisit, atque abs Te cum sibi, tum Belgarum genti universae Apostolicae Benedictionis donum efflagitavit. Cuius quidem pietatis observantiae documentum exstat mirabilis ea Iesu Christi cruci affixi imago, quam Sanctitati Tuae mnemosynon praebuit suum, quaeque tam affabre, tam pie divinam Redemptoris nostri caritatem praefert atque exprimit. Neque praeterendum est quod Ipse in amplissimarum Congregationum utilitatem gessit, non modo ad mercaturas et ad commercia quod attinet, sed etiam ad ea omnia promovenda, ex quibus hominum vita excultior ac felicior efficitur; ac praesertim ad eorum Missionalium incepta tuenda fovendaque, qui procul dubio praestantiorem utiliorumque in illarum gentium bonum navant operam.

Quapropter quum, haud multis abhinc annis, ad Congi oras appulsus est illasque terras invisit, innumerae indigenarum turbae, eorum praesertim qui evangelico lumine ac gratia recreati fuerant, elato plausu effusisque gaudiis Eum per triumphum exceperunt; sive que grati amantisque animi significationem Ipsi patefacere effrenato quodam, ut iisden moris est, laetitiae studiosaeque voluntatis certamine contenderunt.

Fas esto igitur omnibus dolori atque maeori modum imponere; atque ex hisce Alberti Regis egregie factis auspiciū sumere laetioris, quo Ipsum frui confidimus, aevi, caelestis nempe felicitatis. Id praestat christiana spei virtus, qua edocemur terrestrem hanc vitam, si evangelicis praecepsis conformetur, alteram parere vitam, non angelibus item periculisque trepidam, non fal-

lacibus aestuantem voluptatibus, sed firmam, perennem, ac deliciis affluentem sempiternis. Funereas igitur lacrimas cohibeant consanguinei necessariisque omnes; abstergeant Belgici cives: catholica religio admonet mortuorum feretra esse veluti secundae aetatis incunabula habenda, qua felices omnes, favente Deo, una simul coniungemur; per mortem siquidem «vita mutatur, non tollitur, et dissoluta terrestris huius incolatus domo, aeterna in caelis habitatio comparatur». Perpetuo in ea laetetur, enixe rogamus, et per haec funebria sacra suppliciter impetramus lectissima Regis anima; ex eaque suos respiciens omnes eorum soletur fletum, dolorem relevet, spem denique erigat atque adaugeat.

Iamvero mihi liceat, antequam in hac sanctissima sede amplissimoque coetu dicendi finem faciam, ad Augustum Virum mentem animumque arrigere, qui Belgiae rei in praesens gubernacula tractat, ac tanti nominis tantaeque virtutis hereditatem suscepit. Prosequatur Eum, queso, per totius suea vitae cursum, suorum populorum pietas, observantia, studium; ac gentis suea videat — optatissimum hoc esto prudentiae navigatione suea praemiū — fortunam adiectam, roboratam pacem, florentiaque cotidie magis prosperitatis incrementa; illius, inquam, prosperitatis, cuius firmamentum sunt et columen christiana virtus ac largius alacriusque in usum deducta evangelica praeepta; quandoquidem, ut Belgarum etiam historia docet, nihil magnum est unquam sine religione gestum.

ANNALES

Belgarum regis obitus.

Necopinatus Alberti, Belgarum regis, obitus, qui die xvii mens. Februarii tragee accidit ob lapsum augusti viri in praeupta, dum saxosum culmen ad Namurcum ascendit, non civium suorum tantum maerore perculit animum, sed orbis uni-

versi, qui eius virtutem excelsam domi bellique admiratus, singulari prope dicam cultu virum prosequebatur.

Unanimis itaque luctus et vita immatura praerepti memoriae concelebratio: unanimē et votum, ut Leopuldus filius natu maior, qui ei succedit, paternam semitam sequutus, parem gloriam sit sibi et Belgarum populo comparatur.

Defunctus natus erat Bruxellis die viii mens. Aprilis MDCCCLXXV e Philippo Eugenio Belgarum principe, Flandriae Comite, Saxonie Duce, atque Maria Aloisia, principe foemina Hohenzollern Sigmaringen. Die ii mens. Octobris MDCCCXIV Monachii uxorem duxerat Elisabeth Valeriam Gabrielam Mariam, Bavariae Ducissam, Caroli Theodori Ducis filiam. Belgarum in regno Leopuldum patrum d. xxiii mens. Decembris MDCCCCIX consequutus est. Proximo immanni bello, in quo Belgarum territorium a Germanis iniuria occupatum lateque vastatum est, summum copiarum suarum omnium imperium assumere non dubitavit, seque sapienter belli peritum non minus quam heroicum militem ostendere valuit.

Ut omnes norunt, Humberto principi, Italici regni heredi, nupsit eius filia Maria Iosepha, de cuius quidem dolore peculialem dolorem nostrum testamur.

* *

Austrorum et Gallorum res.

Austrorum res parum abfuit ut in superium discrimen adducerentur, ex socialistarum et communistarum factionibus, qui, coitione facta magnaque armorum copia congesta, omnia signo dato subvertissent, nisi a gubernio in tempore detecti firma manu oppressi fuissent. Id profecto non sine sanguinis effusione hic inde factum est, nam coniurationis participes summa vi atque contentione restiterunt;

viribus tamen et animo tandem defecere, eoque magis quum viderint utriusque partis principes suam in fuga apud exteris gentes salutem quaerere. Neque Dollfuss eiusque in re publica collegae victoria abusi sunt; imo veniam poenitentibus, arma tradentibus concessere, omnesque ad pacis proficuos pro patria labores, inconsulte actis oblivione obrutis, permanter invitarunt.

In Gallia, si tumultus per vias cesserunt, animorum quies neque restituta est nec proxime restituetur, ob pecunaria praezeros scandala, quae in dies patefiunt. Sperandum est fore ut Doumergue, qui rerum gubernacula reapse assumpsit probusque atque prudens vir aestimatur, naven in tutum portum adducere queat.

* *

De armis ponendis disquisitiones.

De armis ponendis disquisitiones inter singulos singularum nationum administratos perdurant. His diebus, Eden, alter a secretis exterarum rerum in Anglia, Parisios, Berolinum ac deinde Romam venit, ubi dicitur cum Mussolini, Italicorum negotiorum duce, novum tum Anglorum tum Italorum propositorum examen instituisse, deque finibus assequendis convenisse, praezeros circa firmum fundamentum super quo generalis de re consensio institui possit.

POPULICOLA.

**HUMANAE REDEMPTIONIS
ANNO SACRO LABENTE
VOTA**

Praecepit ad finem Sanctus dum volvit Annus,
Gratia quo Caeli tanta profusa fuit;
Quo, nostrae exacto decimo nonoque salutis
Saeclo, Divinum concelebratur Opus;

*Undique quo Gentes Romam petiere piandae
Solvore percupidae corde calente preces:
Summus queis Pastor superos decrevit ho-
[nores]
O cuncta in Christo sint recreata rogent;
Et Populi optatam ad pacem bona corda ge-
[rentes]
Per Crucis exoptent tendere ad astra
[viam]...*

Laureti in Piceno, mense martio an. MCMXXXIV.

IOANNES FRATINI.

VARIA

De ingrato Romanorum et Atheniensium animo in cives suos.¹

Qui diversarum civitatum res gestas considerat, subinde exempla quaedam ingrati animi earum erga suos cives comprehendet; pauciora tamen Romae, quam vel apud Athenienses, vel apud aliam civitatem. Cuius rei rationem fuisse existimo, quod Romani causam non habuerint toties suos cives suspectos habendi, quoties Athenienses eamdem habuerunt. Nam post exactos reges nunquam amisit Roma libertatem usque ad tempora Syllae et Marii: itaque neque occasionem habebat de cibis suis suspicandi, quod quisquam eorum tyrannidem affectaret; et quia deerat suspicio, non habebat occasionem in quemquam quicquam durius patrandi. Contrarium accidit Atheniensibus, quos in ipso flore Pisistratus oppressit, et sub specie declarandae beneficentiae iis libertatem ademit. Itaque postquam

¹ Ex NICOLAI MACHIAVELLI *De republica disputationes ex prima decade T. Livii, lib. I.* - Latine vertit H. Bindi.

libertatem deinde recuperassent, memores erant iniuriarum atque ipsius servitutis, quam perpessi fuerant, et vel ex levi occasione de suis cibis male suspicabantur, quumque severi libertatis defensores esse vellent, non delicta civium solummodo, verum etiam delictorum suspicionem persaepe puniebant. Hinc factum est ut tot viri excellentes partim exilio, partim etiam morte fuerint multati. Hinc leges « Ostracismi » et aliarum multarum, quibus populus adversus optimates utebatur, natae sunt. Nam, ut iidem scriptores testantur, populus qui libertatem recuperavit, severior est illius vindex, quam is, qui eam a maioribus suis acceptam conservavit. Haec si quis diligenter consideret, neque Athenienses ob hasce res vituperandos, neque laudandos Romanos intelliget; sed damnandas esse solummodo causas, quae Athenienses ad tantam auctoritatem permoverunt; quae si in urbem Romam incidissent, non magis quam Athenae, erga suos cives aut pia, aut misericors exstitisset. Id exemplo Collatini et P. Valerii constat, quorum ille ob solum Tarquiniorum nomen, quo vocabatur, in exilium missus est, quum tamen expellendis regibus sedulam operam impendisset. De P. Valerio autem male suspicari coeperunt ob id, quod Consul quum esset, domum in summa Velia, loco urbis editiori, extruere decrevisset; ob quam rem parum abfuit, quin eodem modo ut Collatinus puniretur. Quae quum ita sint, non dubium est quin Roma si eodem modo, quo Athenarum urbs, sensisset aliquos suorum ad tyrannidem aspirare, aut aliquoties ab aliquo oppressa fuisset, erga suos cives non se aliter, quam Athenienses, gessisset.

* *

Leo et Rana.

Leo, auditis Ranae clamoribus, quos illa toto rictu edebat quam maximos,

primum percelli animo valde coepit, quod crederet ingentem animantem esse auctorem tanti clamoris; animo tamen confirmato, circumspicere, et contra illum clamorem, quisquis esset, sese parare et ad pugnam accingere. Quum videt prorepen-tem Ranam de propinquuo lacu, ibi Leo, simul indignatione, simul etiam pudore affectus, pede illam conculcatam attrivit.

Doct fabula, non esse ad quemlibet strepitum expavescendum, neque nos inexplorata re terreri oportere.

* *

Pro iudicibus mensarum elegantibus.

PASCHALIUM ESCARUM ORDO:

*Promulsis ex ovis tostis ac tomacina.
Ius regium.
Mattea ex pipionibus.
Lixulae ad Romanum morem.
Agnus assus; Acetaria.
Libum Paschale.*

* *

Iocosa.

TUCCIU in schola.
MAGISTER: — Eho, Tucci, ad quid pulmo inservit?
TUCCIU: — Ad feles nutriendos!

Magister discipulorum nomenclationem peragens, quemdam ex iis absentem notat, quaeritque utrum aegrotus sit.

— Ita est, magister, — respondit aliis, — lecto tenetur.

— Ex quo morbo?
— Immodice dulcia comedit...
TUCCIU. — O illum beatum!